

მწყმისი

მე ვარ მწყმისი კეთილი: მწყმისმან კეთილმან სული თვისი დაჰსდგის ცხოვართათვის. (იოან. 10—11).

ვპოვე ცხოვარი ჩემი წარწყმედული. ესრეთ იყოს სიხარული ცათა შინა, ერთვისათვის ცა: ჯლისა. (ლუკ. 15—4).

მოვედით ჩემდა ყოველნი მასურალნი და ტვირთ-მძიმენი და მე განგისვენო თქვენ. (მათ. 11—28).

№ 18

1883—1894

14 ოქტომბერს.

შინაზარსა: მთელი დასავლეთის საქართველოს სამღვდლოების წარმომადგენელთა კრება ქ. ქუთაისში.—წიგნთ-საცავის დაარსება ს. ამბროლაურს.—მკირე შენიშვნა.—ზოგჯერ სიზმარც ახდება.—განმანათლებელი ნაყოფი მცხეთის წმ. ნინას დედათა სახანისა (გაგრძელება).—ნეკრელოგი.—საისტორიო მასალა.—ახალი ამბები და შენიშვნები.—იოსებ მშვენიერი.—რედაქციის პასუხი.—შეწირულებანი.

მთელი დასავლეთის საქართველოს სამღვდლოების წარმომადგენელთა კრება ქ. ქუთაისში.

როგორც ჩვენმა მკითხველებმა უწყიან, სექტემბრის 27, 28, 29, 30 და ოქტომბრის 1 რიცხვებში ქ. ქუთაისში დანიშნული იყო დასავლეთის საქართველოს სამღვდლოების დეპუტატების კრება ახლად დაარსებულ ქუთაისის სასულიერო სემინარიის შესახებ. ეს კრება პირველია ამ ახლად დაარსებული სასულიერო სემინარიის შესახებ საქმეებისა გამო. ქუთაისში სემინარია არსდება დასავლეთის სა-

ქართველოს სამღვდლოებისათვის და ამიტომ სამღვდლოების წარმომადგენლებიც მოწოდებულნი იყვნენ იმერეთის და გურია-სამეგრელოს ეპარქიებიდან. უწმიდესი სინოდი სთხოვს დასავლეთის საქართველოს სამღვდლოებს, შეატყობინოს, თუ რა შემწობას ამოუჩინს იგი მთავრობას თავისი საკუთრებისაგან სემინარიისათვის საჭირო შენობის აგების და მისი შენახვის საქმეში და ან რა წყაროებზე მიუთითებს სამღვდლოება მთავრობას, რომ ამ წყაროებიდან შეიძლოს მთავრობამ ახლად დაარსებული სემინარიის შენახვა.

სექტემბრის 27, დღით სამშაბათს, დეპუტატები შეიკრიბნენ ქუთაისის სასულიერო

სასწავლებლის ერთ დიდ დარბაზში. გურია-სამეგრელოდამ ამ დღეს გამოცხადდა 30 დეკუტატი და იმერეთიდან 40. როცა გურია-სამეგრელოს ეპარქიის დეკუტატებმა დაინახეს, რომ იმერეთის ეპარქიიდან უფრო ბევრი დეკუტატები იყვნენ მოსული, განაცხადეს, რომ შალთის კენჭის ყრის დროს იმდენივე ხმა მიეცათ, რამდენი დეკუტატიც იმერეთიდან იყო. ამ კითხვამ კაი ბასი გამოიწვია დეკუტატებ შორის. როცა ყოვლად სამღვდელო გაბრიელს აცნობეს დეკუტატების შეკრება, მათი მეუფება და ყოვლად სამღვდელო გურია-სამეგრელოსა გრიგორი შემობრძანდენ კრებაში, ყოვლად სამღვდელოებმა საჭირო დარიგება მისცეს სამღვდელოებს და შემდეგ წაბრძანდენ კრებიდან. ამ დღეს კრება არ შემდგარა.

28 სექტემბერს, დილით შეიკრიბნენ დეკუტატები. გურია-სამეგრელოს დეკუტატებმა წარმოადგინეს ყოვლად სამღვდელო გრიგორისაგან ხელმოწერილი სია დეკუტატებისა. ამ სიაში აღნიშნული იყო 50 დეკუტატი, ნაცვლად 30 კაცისა. რადგან სია ხელმოწერილი იყო ყოვლად სამღვდელოსაგან, ამიტომ ამ სიაში მოხსენებულ დეკუტატებ-სათვის აღარ მოუთხოვნიათ რწმუნების ქაღალდები, სამღვდელოებისაგან მიცემული. ამ დროს კრებაში შემობრძანდა ყოვლად სამღვდელო გაბრიელი, რომელმაც შემდეგი სიტყვით მიმართა დეკუტატებს: „გუშინ თქვენ, როგორც გავიგე, ლაპარაკი გქონიათ სემინარიის ადგილის შესახებ, ეს კითხვა თითქმის გათავებულა და საჭირო აღარ არის, ამჟამად მსჯელობა იქონიოთ. შუა ქალაქში სემინარიისათვის შესაფერი ადგილი არ მოიპოვება და კიდევ რომ იშოვებოდეს, არც უმადღესი სასულიერო მთავრობა დათანხმდება შუა ქალაქში სემინარიისათვის შენობის აგებას. რაც შეეხება განაპირა ადგილებს, ყველას ისევ ეს გორა სჯობია. ჩემგან დანიშნული ადგილი დაათვალიერა უწმიდესი სინოდის ობერ-პროკურორის ამხანაგმა ბ. საბღერმა და მისმა მადალ ყოვლად უსამღვდელოესობამ საქარავლოს ექსარხოსმა ვლადიმერმა და ორთავებ მოიწონა. თუ, ვინიცობაა, დასახელებული ციხე რაიმე მიზეზისა გამო არ ივარგებს

სემინარიისათვის, მაშინ აქვე, ამ ციხის მახლობლად არის საეკლესიო ადგილი, ეგრედ წოდებული დოდაბერიძისა, სადაც შეიძლება სემინარიის აღშენება და ამ ადგილის მოსაპოვებლად არც ბევრი რამ ხარჯი დასჭირდება სამღვდელოებს. ამისთვის გირჩევთ, რომ უბრალოდ დროს ნუ დაკარგავთ და პირ-და-პირ საჭირო კითხვების განხილვას შეუდევით. რომ უკეთესი ადგილი მოიხანებოდეს სადმე, მეც სრული თანახმა ვიქნები, რომ იქ გაკეთდეს სემინარიის შენობა. მე ამ საგნის შესახებ მოლაპარაკება მქონდა ქალაქის თავთან, რომელმაც მითხრა, რომ ქალაქს სემინარიისათვის შესაფერისი ადგილი არა აქვსო ქალაქში. არც ქალაქის თავს და არც სხვა ვისმეს ჯერეთ ჩემთვის ამისთანა ადგილი არ უჩვენებიათ. ამ სიტყვის გათავების შემდეგ მათი მეუფება წაბრძანდა. დეკუტატების რწმუნების ქაღალდების შემოწმება და კრების თავმჯდომარის არჩევის წარმოების საქმე კრებამ მიანდო ბლადოჩინს დეკანოზს მ. იოსებ—ვაცაძეს. თავმჯდომარის ადგილზე კრებამ ერთხმად დასახელა დეკანოზი დავით ღამბაშიძე. მ. ღამბაშიძემ უარი განაცხადა, მაგრამ შემდეგ კრების თხოვნას დათანხმდა და მოითხოვა ადერჩიათ იგი დაფარული კენჭის ყრით და არა ხმით, რადგან კანონით კრების თავმჯდომარე დაფარული კენჭის ყრით უნდა აღირჩეს და არა ხმითაო. მოხდა დაფარული კენჭის ყრა. მ. ღამბაშიძე აღრჩეულ იქნა 87 ხმის უმეტესობით წინააღმდეგ 3 ხმისა. თავმჯდომარის არჩევის შესახებ შემდგარი ქურნალი ბლადოჩინმა დეკანოზმა მ. იოსებ ვაცაძემ დეკანოზს ღამბაშიძეს გარდაცა. მ. ღამბაშიძემ მადლობა შესწირა კრებას იმ ერთხმობითი რწმუნებისა და ნდობისათვის, და ისიც დაფარელის კენჭის ყრით, რომელიც მთელმა კრებამ ადმოუჩინა მასს და მიმართა დეკუტატებს სიტყვით:

მ.მ. დეკუტატნო! სანამ ოფიციალურად კრება გაიხსნებოდეს, ჩვენ შეკვიპლია შინაურულად, ძმურად გაგაძნოთ ერთა ერთმანეთს ჩვენი აზრი, ჩვენი გულის პასუხა, ჩვენი გაჭირვება და დაღსინება სასოგადო საქმეების შესახებ. როდესაც სასოგადო საქმე წინდაწინვე კარგად გამოჩვენდები და შეგნებული იქნება,

მაშინ ამ საქმის შესახებ განხილვის დადგენას განი-
ნიერო და რიგისი იქნება. თუ გრძობა წინდაწინვე რი-
გისად ვერ გამოაჩვენა საქმე, ვერც რიგის განხილვის
დასაწყისს ამ საქმის შესახებ.

აღბად უგელას მოგვსენებათ, თუ რისთვის მოგ-
ვიწვია ადგილობრივი სასულიერო მთავრობამ ჩვენ,
რომ დამოუკიდებელი ეპარქიის სამღვდელთა წარ-
მომადგენელი. ჯერ კიდევ უგელას კარგად გავსივს,
რომ თვითონ ჩვენ ამას წინეთ ერთობით ბევრს ვსდღი-
ლობდით ქუთაისში სასულიერო სემინარიის გახსნას
და ამ საქმისათვის არც შესაფერის ხარჯის გამოღებას
ვერადებოდით. დღეს, ღვთის მადლით, თითქმის ჩვენდა
გაუბებლად სემინარია დაგვიარსდა. ამიტომ დღეს,
რასაკვირველია, დიდი მოთხოვნა და გამოკვანძობა
გვძრავს, რომ ჩვენი მსჯელობა და ზრუნვა ამ ხნად
დაარსებული სასულიერო შესახებ რიგისი და შესა-
წინარებული იქნეს. ჩვენ ამ გრძობაზე უნდა დავადგინოთ
და გავნახოთ სასულიერო მთავრობას, თუ რა შეი-
წყობას აღმოუჩინოთ ამ სემინარიის ჩვენის საშუალებად
და ან რა წყაროების აღმოჩენა შეიძლება სემი-
ნარიის დასახმარებლად. როგორც ვიცი, ერთ დროს
სამასია ათასი მანეთის შეწყვეტას დაგვიანდით მთავრობას,
თუ ქუთაისში სასულიერო სემინარია გაიხსნებოდა.
დღეს რომ რაიმე შეიწყობას ვერ აღმოუჩინოთ ამ სემი-
ნარიას, რას იფიქრებს ჩვენზე ან მთავრობა და ან სა-
ზოგადოება? ჩვენი სამღვდელთა დღევანდელი მდგო-
მარება საზოგადოდ და კერძოდ დასავლეთის საქარ-
თველთა სამღვდელთა ისეთი არას, რომ
საქკვამ ამ სამღვდელთა რაიმე დიდი შეიწყობის
აღმოჩენა შეეძლოს. მართლაც, დასავლეთის საქარ-
თველთა სამღვდელთა წინეთ ვიხსენებთ მთავრობას
შეიწყობას, მაგრამ იმ დროიდან დღემდე მტად დიდი
მოთხოვნა აღმოუჩინდა სამღვდელთა. უგელა ეს
მოთხოვნა ჩვენ უნდა დაწერილობით გამოვარ-
გვოთ და გავნახოთ უმადლეს მთავრობას, რომ მან
შეიტყოს ჩვენი მდგომარეობა და შეიწყობას აღმოგვი-
ჩინოს, მაგრამ ჩვენის მსრთაც საჭიროა, შეძლების
და გეგმად, არ დავიშუროთ ჩვენი შეწირულება.

ამასთან ნუ დავიწყებთ, მამანო, რომ სოფლას
მღვდელი მიუტრუბულ ადგილას სედება ბევრ დაძარცვა-
ლებულ მიზეზებს, რომელნიც მას ხელს უშლიან, რომ
უგანსკელებს თავის მოკვლეობა სინდისიერად აღასრუ-
ლოს. სწორეთ ამასთანა შემთხვევის დროს საშუალება
ბგემდეგა, რომ ერთად და მშურად მოვილაშრავოთ

ერთმანეთში და ერთად გამოვსძებნოთ სხვა-და-სხვა
დროე და საშუალებანი ამ დაზარალებათა წინააღმდეგ.
მოვიფიქროთ და გამოვხსნათ სხვა-და-სხვა ზომანი
სარწმუნოების და კეთილ ზნეობის ასამღვლელებად
ხალხში. ერთი საფუძვლის განმავლობაში რიგისი, რომ
სამღვდელთა თავისი მოღვაწეობით შესამჩნევო კვალი
დაამჩნიოს ცხოვრების ასპარეზზე. აბა თვალი გადა-
გვლოთ ჩვენს წარსულ ცხოვრებას. როგორ მოღვა-
წეებს ვხედავთ იმ დროებში? ერთი ბეჭმული ენადგან
სთარკმინდა საღმრთო-საგანგებო წიგნს, მეორე სლავო-
ნური ენადამ, მესამე ვრცელს გულოვანებს და სხვა
საეკლესიო წიგნებს სწვრდენ ხელით და ავრცელებდენ
ეკლესიებს და მონასტრებში. დღეს რას ვხედავთ?
დიდს ვერაფერს. აგერ ასი წელიწადი გულის, რაც ჩვენი
სამღვდელთა სტებება მოსვენებული ცხოვრებით, მაგ-
რამ შესამჩნევო ღვაწლი მათის მხრით არა ახნა რა ცხო-
რების ასპარეზზე. ამას იმასთვის მოგახსენებთ, რომ
ვისარცხლოთ ამასთანა შემთხვევებით და ჩვენ შარად
საქმეებს გარდა ისეთ საქმეებზედაც მოვალაშრავოთ,
რომელნიც შარად ჩვენს მოკვლეობას შეეხებან.

ამასთან გულით და სულით გთხროთ უგელას,
რომ ჩვენი მსჯელობა იქმნეს მშურად და სწარმოებდეს
თანხმობით, რომ მიზეზი არ მივსდეთ მათ, რომელნიც
ჩვენ შორას უთანხმობას ეძიებენ და ამ უთანხმობით
სარცხლობენ.

კრება გადაიდვა საღამოს ექვს საათამდის.
საღამოს ექვს საათზედ კრების გახსნის შემდეგ
თავსმჯდომარემ პირველად წაიკითხა წინადადე-
ბა ყოვლად სამღვდელთა იმერეთის ეპისკოპო-
სის ვაბრიელისა უწმიდესი სინოდის უკანზედ
დამყარებული შესახებ სამღვდელთა მხრით
შემწეობის და სხვა-და-სხვა წყაროს აღმო-
ჩენისა სემინარიის სახლის ასაშენებლად
და მის შესანახავად. ამ წინადადებაში, სხვათა
შორას, იყო მოხსენებული, რომ ადგილი სე-
მინარიის სახლის ასაშენებლად აღმოჩენილი
არქიელის გორაზედო. ბატონმა საბლერმა და
ექსარხოსმა დაათვალიერეს ეს ადგილი და მო-
იწონესო თუ ეს ადგილი ვიწრო აღმოჩნდა
სემინარიის სახლის ასაშენებლად, მაშინ შეგვიძ-
ლია აქვე მოვიპოვოთ საეკლესიო ადგილი
ესრეთ წოდებული დოდაბერიძეებისა. ამ
ადგილზე სემინარიის შენობა კარგად მო-
თავსდება. წყალი უთუოდ გამოყვანილი იქ-

ნება და გზა ხომ კეთდება და ეს არის. ამ წინადადების შემდეგ დაიწყო გაცხარებული ბასი დეპუტატებს შორის. იმერეთის ეპარქიის სამღვდელოების დეპუტატები ვარდა ორიოდ დეპუტატისა, რომელნიც ქუთაისში სცხვრობენ, თანახმა იყვნენ გორაზედ სემინარიის აღშენებისა. ამ ორ დეპუტატს მიემხრენ ლეჩხუპის და სენაკის მაზრის უმეტესი სამღვდელოება. ზუგდიდის და ოზურგეთის სამღვდელოება და რამდენიმე სენაკისა რიცხვით 30 დეპუტატამდე ორმოც-და-ათ დეპუტატზე წინააღმდეგნი იყვნენ გორაზედ სემინარიის აღშენებისა. ესენი პირ-და-პირ თხოულობდენ, რომ სამღვდელოებას მიცემოდა უფლება თავისი სურვილისამებრ ადმინისტრირება ადგილი სემინარიის სახლის აღსაშენებლად. თვრამეტი ბლადოჩინი ზუგდიდის, სენაკის და ოზურგეთის მაზრათა მინც ერთობ ნამეტნავად ცხარობდენ და ხშირად კითხავდნენ თავსმჯდომარეს: ვინ წაგვართვა ჩვენ უფლება ადგილის გამორჩევას? ფულები გვეთხოვება და ადგილის გამორჩევა არა, განა იქნება ეს? როგორ შეიძლება, ეს? თავსმჯდომარემ არა ერთ გზის გამოუცხადა მათ, რომ ადგილის ამორჩევის უფლება მათთვის არავის წაურთმევია და მთავრობა მადლობელი იქნება, თუ სადმე რიგთან ალაგს ამორჩევთ და მოიპოვებთ თქვენის საშუალებით. გთხოვთ დაასახელოთ, სად შევიძლიათ ადმინისტრირებთ ადგილი. ხსენებული დეპუტატები აცხადებენ: ჩვენ ამოვირჩევთ კომისიას და ის ამორჩევს ადგილს ქუთაისშივე. უთანხმოების მოსახსოვლად ამ აზრზე დასთანხმდა ნამეტანი ნაწილი კრების დეპუტატებისა და დაასახელეს კიდევ თითო კაცი თითო მაზრიდამ კომისიის შესადგენად.

შემდეგ შეუდგნენ სემინარიისათვის შემწეობის ადმინისტრირების კითხვას. აქ დაწვრილებით გამოირკვა ნივთიერი მდგომარეობა დასავლეთის საქართველოს სამღვდელოებისა საზოგადოდ და კერძოდ თვითელი სამი სამასწავლებლო ოლქისა.

ქუთაისის სასულიერო ოთხ-კლასიანი სასწავლებლის ოლქის სამღვდელოების დეპუტატებმა განაცხადეს: სემინარიის სამუდამო შესანახავად შეგვიღია უჩვენოთ მთავრობას: 1) წმინდა სანთლის ქარხნის შემოსავალი; 2) ას 7500 მ., რომელიც უოველ წლობით იგზავნება თბილისის სემინარიის პანსიონერების და პარალელური კლასების შესანახავად; 3) იმერეთის სამღვდელოება სწირავს ქუთაისის სასულიერო სემინარიის შესანახავად იმ 12,000 მანეთს, რომელიც გადაჩნა იმ ფულებიდან, რომელსაც ჰკრებდა იმერეთის სამღვდელოება წინა დროებში მომავალი სემინარიისათვის. ხსენებული 12000 მან. ინახება ქუთაისის სასულიერო სასწავლებლის სამმართველოში ბანკის ბილეთებით; 4) იმერეთის სამღვდელოება სწირავს ერთ დროებითად ხუთ ხუთ მანეთს თითოეული შტატის ეკლესიიდან; ამ ხუთ მანეთში 2 მ. 50 კ. თავის საკუთრიბიდან და 2 მ. 50 კ. ეკლესიების შემოსავლიდან; 5) იმერეთის სამღვდელოება სწირავს ქუთაისის სემინარიის შესანახავად იმ ფულებს, რომელიც იმერეთის საეკლესიო ხაზინიდან იგზავნება თბილისის სასულიერო სემინარიის პანსიონერთა და პარალელური კლასების შესანახავად და რომელიც ფულებიც დაუხარჯავი დარჩა, ვინაიდან თბილისის სემინარია დახურულია 4 დეკემბრიდან 1893 წ. იმერეთის სამღვდელოება სულით და გულით მსურველია უმეტესი შემწეობა ადმოუჩინოს ქუთაისის სემინარიას, მაგრამ არ შეუძლია, ვინაიდან ეს სამღვდელოება უოველ წლობით 13000 მან. იხდის ქუთაისის სასულიერო სასწავლებლის შესანახავად; გარდა ამისა თავისი საკუთარის ხარჯით ინახავს ქუთაისის ეპარქიალურ დედათა სასწავლებელს, რომლის შესანახავად სამღვდელოება არავითარ შემწეობას არ ღებულობს არც იმერეთის საეკლესიო და არც სახელმწიფო ხაზინიდან. ამავე სასწავლებლისათვის იმერეთის სამღვდელოებას შეაქვს ფული სამუდამო თანხის შესადგენად, რომლის სარგებელს შეეძლოს სასწავლებლის სამუდამოდ უზრუნველ ყოფა.

(შემდეგ იქნება).

წიგნთ-საცავის დაარსებას. ამბროლაურს (რაჭაში)

კვი ხანა ამბროლაურში წიგნთ-საცავის დაარსებას მცადლობს ნიკორწმიდის საბლალოჩინო მასწავლებელი მღვდელი ნიკოფორე კანდელაკი. დღეს იმ ზომამდე მივიდა ეს საქმე, რომ, იმედია, სასურველი წარმოება მიეცეს წიგნთ-საცავის დაარსების საქმეს. ამ საქმეში გულითადი მონაწილეობა მიიღეს სადბელის მასწავლებელი ბლალოჩინმა მათე გორდენიანმა, ამავე საბლალოჩინოს მღვდელმა ელადიმირ ფოფხაძემ და მღვდლის შეილებმა ლორთქიფანიძემ და მიწვევით; ეს სამი კაცი და დამაარსებელი ამხანაგობისა შეუდგნენ როგორც ამხანაგობის წევრთა შეკრებას, ისე წიგნთ-საცავის წესდების შედგენას. ბლალოჩინის მ. გორდენიანის შეგონებით მისი საბლალოჩინოს რამდენიმე მღვდელი და ერის კაცები ჩაეწერნენ ამხანაგობის წევრად. ეკენისთვის 14 ს ამბროლაურის საგლეხო კანცელარიაში ამხანაგობის მწვერნი შეიკრიბნენ წესდების გადასახედავად. ნაშუადღევს პირველ საათზედ შეუდგნენ წესდების კითხვას. კრებამ შემდგომ გრძელის ბაისისა წესდების ზოგიერთი მუხლები შესცვალა. საზოგადოების წევრად ყოფნა შეუძლია ყველა წოდების პირთ. ყველა წევრი იყოფიან სამ დასად; პირველმა უნდა შეიტანოს სასარგებლოდ წიგნთ-საცავისა ყოველს წელს ხუთ-ხუთი მანეთი, მეორემ—სამ-სამი მანეთი და მესამემ თითო მანეთი. წესდების შესწორება გარდქელდა ნაშუადღევს მესამე სათამდე. შემდგომ გაიმართა იქვე სადილი და სადილზედ აქაურის ჩვეულებისაებრ მოჰყვა სადღეგრძელოები; ბლალოჩინმა კანდელაკმა აღდგრძელა ამხანაგობა და ისურვა ახალი დაწყებულის საქმის საზოგადოების სასარგებლოდ მსვლელობა; ბოლოს ამხანაგობის წევრი თავადი ასლან ერისთავი წარმოადგა ხელში სავეჭიკით და აღდგრძელა დამაარსებელი ამხანაგობისა ბლალოჩინი კანდელაკი და სხვათა შორის, წარმოსთქვა: «მამო ნიკოფორე! ჩვენ ერისკაცები ფიქრობდით აქომამდე, რომ მღვდლები მარტო თავის სარგებლობისათვის ზრუნავდით, მაგრამ ამ ფიქრში მოტყუებული დავრჩით; ეხლა დაერწმუნდით თქვენის მოქმედებებამ, რომ სამღვდლოება თავის სულიერი შეილებსათვის არას ზოგავთ, ოღონდ გაუწათღე-

ბელმა ხალხმა წინ ნაბიჯი წადგას და უმეცრებათაი დახწიოს, მაგრამ ესეც სახეში უნდა გექანდეს. მამო, რომ ხალხის განათლება მღვდლებისათვისაც სასარგებლოა—თუ მრევლი შევსებულა, მაშინ მღვდელს ამ გეარის ხალხის შეგონება უფრო გაუღვილდება და შრომაც უსუსუბუქდება.

წევრებად ჩაწერილნი არიან ბ.ბ. რაჭის სულის და პოლიციის ბოქაულები ნიკოლოზ მრევლოვა და ბესარიონ მღვანი. ამათი მონაწილეობა ამ საქმეს დიდ დახმარებას მისცემს, იმ დახმარებას კი არა, რომ აქ პოლიციის ანუ სულის ძალა იყოს საჭირო, არამედ მათ ვითარცა თანამდებობის პირთ ბევრი იცნობს და წევრების განმრავლებაში აღმოუჩენენ ამ დაწესებულებას შემწობას.

წიგნთ-საცავის ბინად იქვე აფთიაქარმა, როგორც ვგონებ, უფასოდ უთავაზა ერთი პატარა ოთახი, ვიდრე ამხანაგობა შეიძლებდეს საკუთარი სახლის აგებას ან დაქირავებას.

ამხანაგობის მიზანი ის არის, რომ მსურველმა იქვე წაიკითხოს ჟურნალ-გაზეთები და წიგნები, წევრებმა კი წაიღონ კერძო პირების დასარიგებლად ვადით, მაგრამ ერთიც და მეორეც უფასოთ. აქვე ამხანაგობა ფიქრობს წიგნის მალაზიის გახსნასაც; მაგრამ არ ეცდი, როგორ წავა ეს საქმე. სასურველია,—რომ ერთიც და მეორეც ყოველი კაცის სასარგებლო იქნეს, ვინც კი მისწვდება, მაგრამ ჩემის ჰაზრით უკეთესი იქნებოდა ჯერ წიგნის საცავი განებორციელებიათ, სული ჩადგათ, ფეხზედ დაეყენებიათ და შემდეგ შეიძლებოდა შესდგომოდნენ მალაზიის დაარსებას, თორემ ორს კურდღელს რომ კაცი გაეკიდა, ორივე წაუვა და მეშინია აქაც ისრე არ მოხდეს.

ამხანაგთაგანი.

მცირე შენიშვნა.

სტაბოლის ქართველთა კათოლიკე მონასტრის გაქურდვის შესახებ.

„დიდ არს უფალი მოშიშთა თვისთა ზედა, სარწმუნოებამან შენმან გაცხოვნოს შენ“.

ეს დღად სავსებით სიტყვები, რასაკვირველია, ყველა ქრისტიანს ხშირად ესმის, მხოლოდ ვინ იცის, ვის როგორ ესმის და ან ვინ როგორ სთარგმნის, და მე კი ასე მგონია, რომ როგორც პირველი, ისე მეორე მახლობელი აზრისანი უნდა იყოს. ასე რომ თუ კაცს ღვთის შიში მტკიცეთ ჩაენერგა გულში, იმისთვის ძრიელ საძნელოა ურიგო საქმის ჩადენა, და ეგრეთვე უკეთუ სარწმუნოება მტკიცე აღეს, ყოველივე მიემადლება მას.

ეს უკვდავი სიტყვები თუმცა სხვა-და-სხვა ნაირად არის ნათქვამი, მხოლოდ საზოგადოდ კი ერთსა და იმავე რწმუნებაზედ არის დამყარებული. ვინც თვალყურს აღევნებს ადამიანის ცხოვრებას, მას შეუძლია საბუთიანად დაინახოს ეს ჩემი აზრი ამ სიტყვების შესახებ. მე დარწმუნებული ვარ, რომ ბევრი სასწაული და გასაკვირველი ამბები ხდება მათ შორის, ვისაც ეს სიტყვები ჩაენერგია ცხოვლად გულში, რის მნიშვნელობა შეიძლება არც კი ესმის მომქმედ პირს და ჩემის აზრით ვისაც მტკიცის და უმანკო აზრით არ დაუმარხავს გულში ეს სიტყვები, ის ვერც ამ რიგ სასწაულებრივს ამბავს ჩაიდენს, რაც აქ მოხდა და ხშირად სხვაგანაც მომხდარა.

წარსულს 1893 წლის გაზეთ «იერიის» ერთ ნომერში იყო მოხსენებული, რომ აქაური ქართველ კათოლიკეთა მონასტერი გაქურდესო, მხოლოდ, როგორ გაქურდეს, ან ქურდები როგორ იპოვნეს, ანისი ნაზნდელი ამბავი აღარაღის გაუგია ჩვენში. სწორეთ ამ გარეობებამ გამოიწვია ეს ჩემი მცირე შენიშვნა და მომავლან ამ წერილის სათავეში მოყვანილი უკვდავი სიტყვები.

როცა მონასტერი გაქურდეს და გაიტანეს ყოველივე ძვირფასი სამკაულები, რასაკვირველია, ამ შემთხვევამ დიდი მითქა-მოთქა გამოიწვია აქაურ საზოგადოების შორის; ბევრი სასოწარკვეთილიც შეიქნა და ასე გარდახლდნენ: «როგორ იქნა და სას

სასწაულო მომქმედმა «ლურდის» ღვთისმშობელმა არ დააბრმავა ქურდები, რაღა სასწაულო მომქმედიაო და სხვა.

ამ მონასტრის ბერები კი დარწმუნებული გაიძახოდნენ: «ქურდი ჩვენ ვერას მოგვტაცებს, «ლურდის» ღვთისმშობელი დააბრმავებსო და სხვა.

მართლაც ასე მოხდა. რამოდენიმე დღის შემდეგ აქაურს კათოლიკე მისინიორს (ვისკოპოსია) ამბავი და თხოვნა ედრების წერილი მოუვიდა «შემიწყალეთ, წმიდა მამავო, მავატივეთ შეცოდებანი, ყველა მოპარულს უკანვე დაეაბრუნებ, თუ მავატიებთო».

აი საქმე როგორ მომხდარა: ერთ საღამოს ლოცვის დროს, ერთი ძრიელ მორწმუნე კათოლიკე უცხოელის შეილი ეკლესიის ერთ კუთხეში მიმალულა და შეუშინებლად დარჩომილა, როცა ყველანი დაძინებენ—გამოცოცდება, მოჰკრებს, რაც რამ ძვირფასეულობას ფულს ან ნივთებს იპოვნის ეკლესიაში, მერეთ გააღებს კარებს შუგნიდან, გაიარს და წავა შეუშინებლად. ეს კაცი ისეთი ადამიანი ყოფილა, რომ ვერასოდეს ეჭვსაც ვერავინ აიღებდა ამისზედ, მხოლოდ შემდეგ კი ეგვიპტარის თხოვნით მიჰპართავს კათოლიკებს ვისკოპოსს. ვისკოპოსიც ყოველივე ნივთებს და ფულს უკლებლად მოატანინებს და გადასცემა მონასტერს და თვითონ ცდება როგორმე საქმე ჩააფუჩიროს და ავატივებს კიდეც დამნაშავეს. მხოლოდ მთავრობის მოთხოვნისგან იძულებული გახდება ქურდი გამოაშკარავოს. მთავრობა იჭერს ქურდს, რომელიც მაშინვე ტყდება და დაწერილებით უამბობს თავის თავგადასავალს. აი მისი ნათქვამი სიტყვები გამოძიებელთან: «მამა სახარჯოს არ მამდევდა, ძრიელ ვიწრობაში ვიყავი ნივთიერად. ტოლ-ამხანაგების გაპირებით მოვსტყუედი და ეს საქმე ჩაიდინე, მხოლოდ ამ საქმის ჩადენის შემდეგ ვერც დღე და ვერც ღამე თავისუფლად ვერ დავიძინე და ვერც მოვისვენე, სანამ მონასინიორს გამოუმცხადებდი, სიზრმები მახრობდნენ. თუმცა მე თვითონ ვიცი, არ დამიძლებოდა, მთავრობა მომითხოვდა, მაგრამ მაინც ვერ მოვისვენე, უმჯობესად ესტავი გამემხილა და არ ჩაეარდნილიყავი როგორც სულიერს ვერც ხორციელს წვალებაში, მე ვარ დამნაშავე, თავის გამართლებას არ ვთქვამ—რაც მოხდა, ეს არის და ეხლა რაც გინდათ ის მიყავითო».

დანიშნა გარჩევის დრო, კიდევ უფრო დაწვრილებით გამოიძიეს საქმე—ამხანაგებიც ათქვეყნეს და სუყველას ერთად გარდაუწყვიტეს სასჯელი: პირველს, რომელმაც გამოაზიდა საქონელი, ერთი წლის ნაობაზი მიუსაჯეს და დანარჩენებს ოთხ-ოთხი თვით, სულ ოთხი კაცი ყოფილა დამნაშავე.

იხე რაჭველი.

ზოგჯერ სიზმარიც ახდება.

ის უბედურობა, რომელიც მოხდა «ელადიმირის» დაღუპვის დროს შავს ზღვაზე, ჯერ კიდევ ყველას დაუეწიარა აქვს. ყველას სურს შეიტყოს ნამდვილი ცნობა «ელადიმირის» და «კოლუმბიას» დატაკების დროს დაღუპულ პირთა შესახებ. მე შეეიტყე ერთი ფაქტი, რომელიც, ჩემის აზრით, ყველასათვის საინტერესო უნდა იყოს. ვიჩქარი გაუზიარო ეს ამბავი სხვებსაც. რა არის ძილი? რა არის სიზმარი? საიდგან წარმოდგება სიზმარი?

აი კითხვები, რომელნიც დღემდის სინამდვილით გამოუყველვედნი არიან სწავლულთაგან.

სიზმარს, რომელიც მე უნდა უამბო მკითხველებს, ნამდვილი კავშირი ჰქონდა იმ უბედურებასთან, რომელიც მოხდა შავს ზღვაზე.

პეტერბურგელები კარგად იცნობდნენ გამოჩენილს დეის. სტ. სოვეტნიკს ლ. ი. ლ—სკის, რომელსაც ამ ბოლო დროს შესამჩნევი ადგილი ეკავა ერთ სამინისტროში.

ამ მამდინარე წლის დამდეგს ლ. ი. მეუღლეს ღამით შემოესმა რაღაცა ყვირილი თავის მეუღლის ოთახიდან. ის მაშინვე შევარდა ქმრის ოთახში და ნახა, რომ მისი მეუღლე იქნევს ხელებს, თითქოს მტრებს იგერებსო, ხან წყალში ჩაეარდნილ კაცივით აქნევდა ხელებს. ამავე დროს ლი—სკი გაცხარებით ყვიროდა: მიშველეთ! მიშველეთ! და გაფაციცები ფორთხავდა.

ცოლმა გააღვიძა ქმარი, გამოჰკითხა მიზეზი, თუ რად ჰყვიროდა იგი? ლ—სკიმ უპასუხა: ვითომც დიდ ხომალდზე ვიჯექი, ხომალდი დაეტაკა მეორე ხომალდს, მე ზღვაში ჩაეარდი და სხვა მოგზაურთან ერთად დავიღუპე.

ამ სიზმარმა ისეთი შთაბეჭდილება მოახდინა ლ—სკზე, რომ მან ეს სიზმარი მეორე დღეს ყველას უამბო სამინისტროში, ჩასწერა თავის დღიურში და ცოლს უთხრა:

— მე უსათუოდ ზღვაში დავღუპები.

გავიდა სამი თოვე.

ცოლ-ქმარს ეს სიზმარი თითქმის დაევიწყათ. სამინისტროს განკარგულებით ლ—სკი 25 მაისს გაემგზავრა სამხრეთ-რუსეთისაკენ სამხახურისა გამო. რკინის გზის სადგურზე ლ—სკი მიუბრუნდა ცოლს და უთხრა:

— შენ ხომ არ დაგვიწყნია ჩემი სიზმარი?

— მერე რაო?

— მე დარწმუნებული ვარ, რომ უკან ვეღარ დავბრუნდები.

ცოლი ანუგეშებდა ქმარს.

— ტყუილ უბრალოდ ხარჯავ სიტყვებს. მე ვგრძნობ, რომ სიზმარი ცხადთ ამიხდება. ტყულად ნუ მარწმუნებ და ნუ მაიპედებ, მე არაფერი არ მიხსნის. მე ეხლა თვალწინ მიდგია ნავთ-სადგური, ხომალდი, ეხედავ, თუ როგორ ეტაკებიან ერთმანეთს ხომალდები და მეც როგორ ვიღუპები.

ცოლმა კიდევ მაინდომა ქმრის დამშვიდება.

— როცა მი ლებ ტელეგრამას ჩემი დაღუპვის შესახებ, შეაკერეინე ს.მგლოვიარო ტანთ-საცმელი, მაგრამ შლიეფს ნუ გაუკეთებ, რადგან მე შლიეფები, მეტად მეზარება!

ეს სიტყვები ისეთი დარწმუნებით წარმოთქვა ლ—სკიმ, რომ ცოლმა ტირილი მორთო.

ლ. ი. გაემგზავრა.

გავიდა რამდენიმე ხანი,

მოულოდნელად ლ—სკის ცოლმა გაზეთებიდგან შეიტყო „ელადიმირის“ დაღუპვის ამბავი.

— ალბად ჩემი ქმარი დაიღუპა, სიტყვა საწყალმა ქალმა და მაშინვე გაუკზანა ტელეგრამა გენერალ-ლეიტ. ზელიონს ოდესაში.

რამდენიმე დღის შემდეგ აი რა პასუხი მიიღეს „არავეითარი“ ცნობა ლ. ი. ლ—სკის შესახებ

ხელთ არა გვაქვს. ეს კი შეტყობილია, რომ ის „ელადიმირზე“ იმყოფებოდა.

ამის შემდეგ საწყალმა ქალმა მალე მიიღო ოფიციალური ცნობა: —სკი დაიღუპა, დაიხრჩო შავს ზღვაში, ვინაიდან „ელადიმირიდან“ ზღვის ზვირთებში, გადაერდა.

აი კიდევ რა ესიზმრა ლ—სკის ამ უბედურების შესახებ.

ლ—სკიმ ნახა სიზმარში, რომ ის იხრჩობოდა შეორე მოგზაურთან ერთად.

ეს ნამდვილად ასეც მოხდა.

ვინმე ბ. გენიკემ, როცა «ელადიმირიდან» ზღვაში გადავიდა, ხელი ჩაჰკიდა გულტარებისაგან გაკეთებულ საშველცხელ მილს. უეცრად მიცურა მასთან ლ—სკიმ.

— ხელს წუ მოჰკიდებ ამ მილს; ეს მილი ორივეს ვერ გვიძლებს, და ორივენი დავიღუპებით, უთხრა, —უ. გენიკემ ლ. ი—ს.

მე კარგი ცურვა არ ვიცი, მიუვო ლ—სკიმ, თუ აგრც, მაშ იხარებლენ ამ მილით, მე კი მოვსცურავ.

ზვირთებმა საუკუნოდ დაშორა ისინი.

უ. გენიკე გადარჩა, რადგან ნავამდის მისცურა დაუწყვეს ძებნა ლ—სკის.

მაგრამ მისი გვამი დღესაც არ არის ნახული.

ამ გვარად სიზმარი სინამდვილით ახდა. (Пет. Лист. перен. въ Нов. Тел. № 6183).

კანმანათლებელი ნაუოფი მცხეთის წმ. ნინოს დედათა საჯანისა.

(ამ საჯანესთან დაარსებულ დედათა სასწავლებლის ადწერა *).

„ეგრეთ ბრუნევილი ნათელი თქვენი წინაშე კაცთა, რათა იხილნენ საქმენი თქვენნი კეთილნი და აღიდებდნენ მამასა თქვენსა ზეცათასა (მათ. V, 16 სტრ.).“

კვირა-უქმე დღეებში მოსწავლე ქალები დადიან ეკლესიაში ღვთის მსახურების მოსახსენად და დგანან მათთვის დანიშნულ ადგილზე ჩუმად და შესა-

*) ან. «მწეესია» № 17, 1894 წ.

ფერად, ყურადღებით და კრძალვით ისმენენ საეკლესიო წიგნების კითხვას და გალობას; მოსწავლე ქალები ეკლესიაში ღვთის დროს კრძალვით ემზადებიან წმ. ხატებს. ბევრი მათგანი ღვთის-მსახურების გათავებამდე მუხლ-მოდრეკილი გულმოდგინეთ ლოცვილობენ. ღვთისმსახურების დროს მოსწავლენი ძლიერ იშვიათად გამოდიან გარეთ და ისიც მორიგე ქალის ნება-რთივით. ზოგიერთი მოსწავლენი სასწავლებლის უფროსი ქალის ან მასწავლებელი ქალების დანიშნით კითხულობენ და გალობენ. წლით განმავლობაში ყველა მოსწავლენი ვალდებული არიან მიიღონ წმ. საიდუმლო ზიარება ორჯერ მაინც დიდა მარხვის პირველ და უკანასკნელ კვირაში.

მოწაფენი დგებიან დღით შედი საათის ნახევარზე; თითოეული მოწაფე ვალდებულია თავისი ლოგინი დალაგოს. რვა საათის ნახევარზე მოწაფენი მიდიან სასადილო ოთახში, სადაც ამ დროს ისმენენ დიდის ლოცვას და დღის სახარების შინაარს, რომელსაც კითხულობს მოჯერე მოწაფე, შემდეგ სმენ ჩაის; ცხრა საათის ნახევარზე ყველა მოწაფენი იკრიბებიან თავთავიანთ კლასებში და თან მიაქვსთ წიგნები, რეეულები და სხვა საჭირო ნივთები. სწავლების დროს მოწაფეები ისმენენ გაკვეთილს დიდის ყურადღებით. გაკვეთილის დროს გარეთ გასვლა მოწაფეებს დაშლილი აქვსთ, თუ ამას აუცილებელი საჭიროება არ მოითხოვს. გაკვეთილის გათავების შემდეგ ყველა მოწაფენი წყვილ-წყვილად დაწყობილნი გამოდიან კლასიდან.

სასწავლებელში გაკვეთილები თავდება ნაშუადღევის პირველ საათზე. სწავლის გათავების შემდეგ ყველა მოწაფენი მიდიან სასადილო ოთახში, და კითხულობენ სადილის წინ წასაკითხავლოცვას და შემდეგ შეუდგებიან პურის ჭამას. სადილობის დროს მოწაფენი თავისუფლად ლაპარაკობენ ერთმანეთში, მაგრამ ისე წყნარად, რომ საზოგადო წესიერებაც დაცულია; ყოველივე სასადილო ნივთს მოწაფეები ეცილებიან გაფრთხილებით და სიწმიდით. სადილის გათავების შემდეგ კითხულობენ სამადლობელ ლოცვას და შემდეგ მოწაფეები გამოდიან სასადილო ოთახიდან.

სადილის შემდეგ საღამოს ხუთ საათამდე ეძლევათ თავისუფალი დრო, როცა მოწაფეები თავისუფლად არიან სავალდებულო მეცადინეობისაგან, ეს

თავისუფალი დრო თითქმის უდრის იმ დროს, რომელიც მოწაფეებმა გაატარეს მეცადინეობაში. ამ თავისუფალ დროს მოწაფეები ატარებენ წმიდა ჰაერზე, მათ ეძლევათ სრული თავისუფლება, ერთობიან ისეთი თავაშობით, რომელიც საენებელი არ არის მათი ტანმრთელობისათვის. ზოგნი კი ამ დროს ჰკერავენ თავიანთ ტან-საცმელს, ან ქსოვენ წინდებს, ან რაიმე ხელს-საქნარს ამზადებენ, ან დაზოგი მათგანი კითხულობს წიგნთ-საცაყილამ მიცემულ წიგნს. საღამოს ხუთ საათზე იწყება მეცადინეობა; მოწაფეები შეუდგებიან მეცადინეობას. მეცადინეობის დროს თუ რომელიმე მოწაფემ ვერ გაიგო გაკვეთილში რაიმე ადგილი, იგი მაშინვე მიმართავს მეჯერე მასწავლებელს, აგრეთვე უფრო კარგათ მოსწავლე ქალებიც ეწვეიან თავიანთ სუსტ ამხანაგებს გაკვეთილების და საწერი სამუშაოს მომზადებაში; მაგრამ არას დროს არ უწერენ და არც თავის ნაწერიდგან გადააწერიანებენ თხზულებას სხვებს

სწორეთ საქები და საყურადღებოა I და II კლასის ახალგაზდა ქალების რიგ-რიგობით მეჯერეობა; ეს მოწაფეები რიგ-რიგობით მეჯერეობენ საწოლ ოთახებში, კლასებში და სასადილო ოთახში. საწოლ ოთახში მეჯერე მოწაფეები თვალ-ყურს ადევნებენ, რომ ლოგინები წესიერად იყოს დალაგებული, და რომ კლასში მზად ჰქონდეს ყველა მოწაფეს გაკვეთილისათვის საჭირო წიგნები და სხვა სასწავლო ნივთები. გაკვეთილის გათავების დროს მეჯერე მოწაფეები ალაგებენ ადგილს; სასადილო ოთახში შლიან სუფრას და ამზადებენ პურის ჭემის დროს საჭირო ნივთებს; სადილის დროს თვითონ ამ მეჯერე მოწაფეთ მოაქვს პური სტოლზე. დილით და საღამოთი ჩაესაც ეს მეჯერე მოწაფენი ასმევენ სხვებს. ნასადილებს და ჩაის გათავების შემდეგ მეჯერე მოწაფენი კრებენ ჭურჭლეულობას და ზოგიერთ პურის სასაჭმლო სამკაულებს და აძლევენ მოსამსახურეთ გასარეცხად და დასაწმენდათ და ზოგს თვითონ ალაგებენ შკაფებში. ეს სწორეთ მშენიერი და საქები ჩვეულებაა მცხეთის საქალებო სასწავლებლის ახალგაზდა მოსწავლეთა შორის გავრცელებული; ამ ჩვეულებას სწორეთ ოჯახური ხასიათი აქვს და ფრიალ სასარგებლოც არის მოსწავლე ქალებისათვის, როგორც მომავალი დედებისათვის ყოველივე ამების რაგინად შესწავლა. ამგვარი მოქმედებით მოწაფე ქალები ცხვეიან ერთმანეთის და

საზოგადო საჭიროების სამსახურს; ამ ჩვეულებით მოსწავლეთა გულში ძლიერდება გრძნობა კერძო პირთადმი პატივისცემისა, აგრეთვე სიყვარული საზოგადოებისა და საზოგადო დაწესებულებისა; აქვე იღვიძებს გრძნობა ერთმანეთის პატივისცემისა. მოწაფეთაგან მათ მეუფროსეთადმი პატივისცემით და კრძალვით მოპკობა ყველასთვის თვალ-საჩინოა, კლასებში და სასადილო ოთახში მოსწავლე ქალებისწრაფით უდგებიან თავიანთ მეუფროსეთ. კლას გარეთ, როგორც კი დაინახვენ მასწავლებელს, დაწყვირდებიან და დიდს მოწიწებით უკვრენ თავს. პანსიონში მცხოვრებ ქალებს ისე უყვარსთ თავი სასწავლებელი, რომ, ვგონებ, სრულებითაც არ უნდათ, რომ, სასწავლებელიდამ სადმე წავიდნენ სასიერნოთ. პანსიონიდან ყმაწვილების წაყვანა შეუძლიათ მხოლოდ მშობლებს, ან ნათესაებს, მაგრამ იმ პირობით, რომ უსათუოდ დანიშნულს დროზე დაბრუნდნენ.

ამა წლის იენისის თვეში ეგზამენები იყო დანიშნული ამ სასწავლებლის ყველა კლასების მოწაფე ქალთათვის. გამოსაცდელად დანიშნული იყო კამმისია ქართლ-კახეთის სამასწავლებლო რჩევისაგან.

ეგზამენტორები, რაც შეიძლება, სასტიკად და ვერცლად კითხულობდნენ ყველა საგნებს; მაგრამ ამ სასტიკმა ეგზამენებმა უფრო კარგი შედეგი იქონია. რაც უფრო ვრცლად ჰკითხავდნენ ეგზამენტორებო მოწაფეებს, ეს უკანასკნელი მით უმეტეს უფრო იჩენდნენ საგნების ცოდნას. თუმც მცხეთის საქალებო სასწავლებელს ჯერ კიდევ არავითარი უფლება არა აქვს მოპოებული და ირიცხება საეკლესიო-სამრევლო სკოლების რიცხვში, მაგრამ ამ სასწავლებელში გადიან ძლიერ ბევრ საგნებს და ვერცლად, ზოგ საგნებიდგან დაწესებულზე უფრო მოძეტულს ასწავლიან.

მცხეთის დედათა სასწავლებელში ასწავლიან შემდეგ საგნებს: 1) საღმთო სჯულს (საღმრთო ისტორიას და კატეხიზმოს), 2) მართლ-მადიდებელი ეკლესიის ღვთის-მსახურების წესს, 3) რუსულ ენას, 4) ქართულ ენას, 5) რუსულ სიტყვიერებას (ტეორიას და პრაქტიკულად არჩევენ რუსულს და ქართულს ენაზე ლიტერატურულ ნაწარმოებს), 6) გეოგრაფიას, 7) სამოქალაქო ისტორიას) საზოგადოს, რუსეთის და საქართველოსას), 8) არითმეტკას, 9)

სლაფიანურს და ქართულ საეკლესიო გალობას და 10) ხელსაქმარს.

რომ მკითხველმა კარგად შეიტყუას, თუ რა განათლებას იძლევა მცხეთის დედათა სასწავლებელი, საჭიროა ამ სასწავლებლის სამსახურელო პროგრამა შევადროთ თბილისის ეპარქიალურ დედათა სასწავ- პროგრამას.

თბილისის ეპარქიალურ დედათა სასწავლებელში მცხეთის სასწავლებელში დადგენილ საგნებზე მომეტებულს გადიან ხუთ საგანს: (სლაფიანურ ენას, ფიზიკას, მეტოდიკას, საეკლესიო ისტორიას და გეო- მეტრას). მცხეთის დედათა სასწავლებლის მოსამზადებელ კლასში საღმრთო სჯულს უფრო შემოკლებით ასწავლიან, ვინემ თბილისის ეპარქიალურ დედათა სასწავლებლის მოსამზადებელ კლასში; პირველში უფრო ცოტა ლოცვებს ასწავლიან, და ძველი აღთქმის ისტორიადგან უფრო ცოტას გადიან, მაგრამ ახალი აღთქმის ისტორიას კი ისე გადიან, როგორც თბილისის ეპარქიალურ დედათა სასწავლებელში. მცხეთის სასწავლებლის შემდეგ სამ კლასში საღმრთო სჯულას პროგრამა იგივეა, რაც თბილისის ეპარქიალურ დედათა სასწავლებელში; მცხეთის სასწავლებლის მეოთხე კლასში გადიან ერცელს კატეხიზმას, თბილისის ეპარ. დედათა სასწავლებელში კი ამ საგანს ასწავლიან მეორე და მესამე კლასში.

მცხეთის დედათა სასწავლებელს მოსამზადებელი კლასის რუსული ენის პროგრამა ერთი და იგივეა, რაც თბილ. ეპარ. დედათა სასწავლებელში, მაგრამ, მცხეთის სასწავლებლის მოსამზადებელ კლასში ორჯელ მომეტებულ მასალას გადიან რუსულადან, ვინემ თბ. ეპ. დედა სასწავლებლას მოსამზადებელ კლასებში. გარდა ამისა მცხეთის სასწავლებლის მოსამზადებელ და პირველ კლასებში რუსული ენის სწავლების დროს ხპარობენ საუბრებს, სხვა და სხვა საგნების შესახებ იმ კითხვებით, რომელიც ნაჩვენებია ბ. გოგებაშვილის „რუსკოე სლოვო“-ში და რადონ- ნესკის „სოლნიშკო“-ში — სათამაშოებზე, ცხოველებზე და მცენარეებზე. ზოგიერთ ზეპირად დასწავლულ სტატიებს მოწაფეები სწერენ ზეპირად დაფაზე. ყველა ამ საშუალებებით მოწაფეები იძენენ ბევრს სიტყვებს და მთელ წინადადებას რუსულს ენაზე. გამოცდის დროს ეგზამენატორები გაკვირვებული იყვნენ მოსამზადებელი და პირველი კლასის პატარა

მოწაფეების მიგებით რუსულს ენაში; მოწაფეები კითხულობდენ რუსულად ჩქარა და გაგებით, ზეპირად დასწავლულ სტატიებს და ლექსებს, ზეპირად კითხულობდენ რუსულად და ქართულად დიდ ლოცვებს, მაგალსთად 50 ფსალმუნს და სიმელოლო სარწმუნოებას. თბილისის ეპარქიალურ სასწავლებელში კი მხოლოდ პირველი კლასიდგან იწყება რუსულს ენაზე კითხვა და წაკითხულის მოყოლა და ზოგის ლექსების ზეპირად სწავლება.

(შემდეგი იქნება)

† ნეკროლოგი.

ამა წლის ივლისის ოც-და-ცხრას ახალ-სენაკში გარდაიცვალა სამეგრელოს სასულიერო სასწავლებლის მასწავლებელი ევგენი ვასილის ძე მამფორია. ევგენი მამფორია სასულიერო სემინარიაში სწავლის დამთავრების შემდეგ მთავრობისაგან განწესებულ იქმნა სამეგრელოს სასულიერო სასწავლებლის მასწავლებლად. განსვენებულმა ამ უკანასკნელ წამამდე პირნათლად შეარულა ოც-და-ერთი წელიწადი მასწავლებლობის სამსახურში. განსვენებული საზოგადოდ ყველას პატივისმცემელი და გულკეთილი იყო, იგი ეწეოდა ყველას და განსაკუთრებით ღარიბ მოსწავლეს შეგრდებს, რომელნიც იმისაგან იღებდენ შემწეობასა და თვალ-საჩინო საშუალებას სწავლისათვის. ოც-და-ერთის წლის უანგარო სამსახურით ყველას ნათლად დაუხატა განსვენებულმა, რომ თუმცა-ღა მასწავლებლობა დიდი მოვალეობაა (და ისიც ოც-და-ერთი წელიწადი), მაგრამ განსვენებული ამ დიდ შრომას, სრულიად არ უფრთხილა და რითაც შეეძლო, პირნათლად ასრულებდა ამ მძიმე და რთულს მოვალეობას. ამ გვარ კეთილისა და ნამდვილის ხასიათის და ღეთის სათნო ადამიანის უდროოდ დაკარგვამ ყველას გული დასწყვიტა. ევგენის უდროოდ დაკარგვას სწუხს არა მარტო სამეგრელოს სამღვდლოება, არამედ ყველა ის ინტელიგენტთაგანი, ვინც-ქი ცოტად თუ ბევრად იცნობდა განსვენებულს. მდაბიო ხალხიც აფასებდა განსვენე-

ბულს, რადგანაც ეგვიპტის მოძღვარივით ხშირად უყვარდა იმათთან საუბარი სწავლა-ზნეობის შესახებ. თამამად შეიძლება სთქვას კაცმა, რომ სამეგრელოს სასულიერო სასწავლებელს მოაკლდა ერთი ღირსეული მასწავლებელი. 31 ივლისს მიცვალებულის გვამი გაასვენეს დასაკრძალავად სოფ. შვანთში. (იმერეთშია) ახალ-სენაკის საზოგადოება და მასთან ახლო-მახლო სოფლებიდან ჩამოსული ხალხით სასეე იყო განსვენებულის ეზო. საათის პირველზე ამ დიდძალმა ხალხმა, თითქმის, ორი ევრსის მანძილზე გააცილა ცხედარი. შემდეგ გამოთხოვებისა შესაფერი სიტყვა წარმოსთქვეს: მღვდელმა ვასილ მხეცურიანმა, აზნაურმა ანდრონიკე სალაყიამ, ტ. კ. და აქესტეი სახოკიამ. სიტყვებში ნათლად იყო დახატული, თუ რა სპეტაკ-ნათელი ღამეა იგი გაუქრა სამეგრელოს და მის ნორჩ ახალ-თაობას და მეტადრე ახალ-სენაკსა და მისს სასულიერო სასწავლებელსა... ამ დროს მრავალ კაცსა და ქალსა თვალთაგან დაპა-ღუბით ცრემლები ჩამოდიოდათ და ძცხარედ ქვითინებდნენ. 3 აგვისტოს განსვენებული დასაფლავეს თავის სოფელ შვანთაში. სხვათა შორის განსვენებულის კუბოს ამკობდა ახალ-სენაკელ სასულიერო სასწავლებლის მოსწავლეთაგან გვირგვინი შენეიერის ხელოვნების შემდეგის წარწერით:

„სული გვიწუნს, გულში ზღვა სდღეს,
 თვალთ გვირევა ცრემლითა ღვარი,
 ვის შევსტიროთ: ცას თუ, მიწას?
 მოგვდა,—შველა არსად არი...“

ტრიაფან კალანდაშვილი.

საისტორიო მასალა.

სოფელი ახმეტა (თიანეთის მაზრა).

(დასასრული *)

ამ სოფელს ახმეტაში გაგონილი მქონდა ჩოლო-ვაშეილების კარის ეკლესიის სახელი, რომელსაც ჯვარპატიოსნის ეკლესიას უწოდებენ. ამის გამო

*) იხ. «მწეპისა»-ს № 10 1894 წ.

განეზრახე ნახე ამისი. ეკლესია არის პატარა. შიგნით საკუთხეველი ცის ფერის ზეთიანის წამლით არის შეღებილი და ვარაყიანი ვარსკლავები ასხედს. კანკელი არის ფრად მშენეიერი. აღსავლის კარებები ჩუქურთმით არის ამოჭრილი. მარჯენე მაცხოვრის ადგილას არის დასვენებული პატიოსანი ჯვარი სიმალლით ერთს არწინზედ მეტი და სიგანითაც სამი მეოთხედი არწინისა. წინა პირი აქეს მოოქროვილი ეცხლით მოქვილი და არიან შემდგომნი სურათნი: 1) შუაში ჯვარცმა უფლისა, 2) ლაზარეს მკვდრით აღდგენება, 3) იესო ქრისტეს იერუსალიმში შესვლა, 4) ნათლის-ღება ქრისტესი, 5) მიჩქმა უფლისა. 6) შობა იესო ქრისტესი. ღეთისმშობელს გვერდით ყრმა უწევს. თავით მოგენი სდგანან თაყვანის-საცემლად და ორნი ანგელოსნიც. 7) ხაჩება ღეთის-მშობლისა. 8) მიძინება ღეთის-მშობლისა. 9) ფერისცვალება ქრისტესი. აქ მოციქულნი არიან ამათ ზევით ქრისტე და აქეთ იქით მოსე და ილა. 10) სულის წმინდის მოსვლა. 11) აღდგომა ქრისტესი და 12) ამაღლება უფლისა. ამ სურათებს ზოგთ ხუცურად და ზოგთ ქრთულად აქეთ წარწერა, უკანა პირი ჯვარისა ვერცხლით არიან შექვილი.

მარცხენე აღსავლის კარებისა არის ღეთის-მშობლის ხატი მჯდომარე, ვერცხლით შექვილი და ოქროთი დაფერილი, აქეთ-იქით მთავარანგელოზი უფდგანან. ღეთისმშობელს გვირგვინში 4 ფირუზი და იაგუნდი უზის. შუბლზედ კი აკლია ერთი თვალი და ერთიც თვით გვირგვინში. მთავარ-ანგელოზებერს გვირგვინებსაც. ექესი თვალი აკლია და დანაშთენი თვლები ზოგი ფირუზია და ზოგი მარგალიტი.

1) ტრაპეზის ჯვარი არის ვერცხლისა ქართული ხელოვნებით ნაკეთები. წინაპირზედ ჯვარცმა არის და უკანა პირზედ წმიდა გიორგი. ტარი აქეს მრკვალი და შუაში ამ ტარს ბურთი. ტარი და ბურთიც ვერცხლისანი არიან. ბურთზედ არის წარწერა: ქ. შენ უქლოურთა ხელის ამპყრობელო, რომელი უძღვი მოსავთა შენთა ცხოველსყოფელო ჯვარო, ქრისტე-ტიანეთა შესავედრებელო, მინდობითა შენითა გამოავისენ (აქ ბურთი გაჭრილთა და სიტყვა არა სჩანს) შეილი პაატა და შემოგწირე წმიდის გიორგის შაროსთავისას, რათა მოვალ-ქამიერ მყო აქაცა და საუკუნესა მას მიმიძღვე ცხოვრებად საუკუნოდ: ვინც ამოიკითხვიდეთ, შენდობას ბრძანებდეთ. ქორონიკონს უკვ. (1738).

2. ტრაპეზის შანდანი ვერცხლისა წარწერით: შემოგწ რე ჩოლოყაშვილმა სახლახუცესმა გრიგოლ ჯვარპატიოსანს, სულისა ჩემისა მეოხად. აგვისტოს იღ. ქორონიკონს უშდ (1756).

3) მეორე პატარა შანდანი ვერცხლისა.

4) ვერცხლისა საცეცხლოური.

5) ბარძიმ-ფეშხუმი ორი ხელი. პირველი ვერცხლისა ოქროს წყალში დაფერილი და მეორე საღა ვერცხლისა.

6) ორი საზედაზე ვერცხლისა შეწირული კნენა ელისაბედ ჩოლოყაშვილისაგან.

7) პატარა საზედაზე ვერცხლისა შეწირული კნენა ანასტასია ჩოლოყაშვილისაგან.

8) ვერცხლის თასი პატარა, გუსიშვილისაგან შეწირული.

9) ვერცხლის კოვზი წარწერით: ქ. საქართველოს მეფის ასული ეკატერინა.

10) ტრაპეზის ჯვარი ვერცხლისა ფინიკტებიანი ოქროს წყალში დაფერილი შემდგომის წარწერით: წელსა ჩქიზ მამისს იბ. შეიწირა ცხოველს-მყოფელი ესე ჯვარი ახმეტის ცხოველს-მყოფელის ჯვარის ეკლესიისაღმა მეფის ირაკლი მეორის ასულის ეკატერინეს მიერ სამეოხოდ თვისად და შეიღთა თვისთა საღღებრძელოდ. თვითეულ სიტყვას შუა უზის ყვავილი.

კარის ბეჭედ არის დატანებული მარმარილოს ქვა წარწერით: ნებითა ღვთისათა და შეწვენითა ცხოველს-მყოფელის ჯვარისათა ჩვენ ჩოლოყაშვილმან სახლთ ხუცესმან ქიზიყის მოურავ აბელის ასულმან მარამ და ძეთა ჩემთა გიგმან, ქაიხოსრომ და აბელ აღვაშენეთ ეკლესია პატიოსანის ჯვარისა და შევამაწმეტ შიგნით და გარეთ უტრას შინა და თანა აღვაშენეთ ციხეცა ყოვლითა კმნილ კეთილობითა, რათა გვფარედე ცხოველო ჯვარო აქაცა და მერმესაცა მეუღლით, ძით და ასულით და მომავალთაცა ჩვენთა ჟამთა მეფობასა შინა ირაკლისასა კახთა ზედა ძისა თეიმურაზისა. ქრისტეს აქეთ ჩღწმ. ქორონიკონს უშდ.

ფ ი ჩ ხ ო ვ ა ნ ი .

ფიჩხოვანი ეწოდება ტყიან ადგილს ზემოაღენის მახლობელ მდებარეს. ფიჩხოვანის მაღალ გორაკაზედ არის აღშენებული პატარა ეკლესია, რომელიც შიგ-

სდგას, თუმც არაც ერთი ხატი კი არ მოიპოვება. ტრაპეზი ერთის თლილისა ქვისაგან ყოფილი, რომელიც გადაქცეულია, ვგონებ, რომ უთხრიათ და უძებნიათ განძი. ტრაპეზს უკან არის მაღალი დასაჯდომელი. საკურთხევის გარეთ, ჩრდილოეთის კედელთან არის საფლავი, ზედ ქვა აძევს და სახე მღვდელ-მთავრისა არის გამოსახული. მე ვგონებ აღმაშენებელი უნდა იყოს ამ ტა'რისა. მისავალ კარის ბჭის მარჯვნივ არის ქვა და ზედ ჯვარი გამოხატული. კარის ბჭეს თავზედ აძევს თლილი ქვა შემდგომის მხედრულის წარწერით: ქ. ევა შენ სახიერო ღმერთო და ყოველთა კეთილთა მიზნო. შენმიერთა შეწვენითა ჩვენ ხარჭაშენელ ეპისკოპოსმან და მოძღვართ-მოძღვარმან პართენოზ და თანა შემწეობითა ძმისა ჩვენისა პეტრესითა, აღვაშენეთ ეკლესია ესე მეორედ მოსელისა, სულთა ჩვენთა საოხად და ძმათა და ძმისწულთა ჩემთა საძვალეთი და თვით მეცა მდებარე ვარ ადგილსა ამას და განვედ სოფლისა ამისაგან მამისს უ ქორონიკონს უშ (1713). მორწმუნენო, ჩვენთვის შენდობა ჰყავით ღვთის სიყვარულისათვის. ჩრდილოეთის მხრივ მაღლა პატარა სენაკია, რომელსაც ორი პატარა სარკმელი აქვს დატანებული. ერთი თვით ეკლესიაში დაიყურება. ამ სენაკს შუაში ქვევრის პირი აქვს დაყოლილი და ძირს ოთახში ჩაიყურება.

მინამ ამ ეკლესიაში ავა, ძირს მშვენიერი წყარო არის გაკეთებული ქვითკირით და აღებასტრით ვალესილი, ქვა აქვს დატანებული და აქვს წარწერა: უფალო ჩვენო, რომელნიცა ადგილსა ამას მიემთხვიენთ და წყაროსა ამისაგან სმიდეთ მოიხსენებდეთ ხარჭაშენელ მოძღვართ მოძღვარსა პართენის რომელმან აღვაშენე (აქ ქვა ამოტეხილია და სიტყვები აღარ ეტყობა) თვისთა ადგილი ესე საზრდელისა მოსარეწელოდ.

უფალო დაიცვე ორსავე შინა ცხოვრებასა უღირსი პართენი, ხოლო ძმა მისი პეტრე ღირს ჰყავ ადგილისა ამის დაპყვიდრებად შეილითი შევილამდე უკუნისამდე.

შენაშენა: როგორც გაღმაცემით მითხრეს, ეს მღვდელმთავარი პართენ ვითომც იყოს ხორხლელი აზნაურშვილთაგანი გვარათ პეტრიაშვილი.

მღვდელი მ. ხელაშვილი.

ახალი ამბები და შენიშვნები.

უწმიდესი სინოდის უქაზით ქუთაისის სასულიერო სემინარიის პირველ კლასში უნდა მიეღოთ 40 მოწაფე. საპირველ სასულიერო ოთხ-კლასიანი სასწავლებლები 74 მოწაფე იყო დანიშნული სემინარიის პირველ კლასში მისაღებად. ამ 74 მოწაფეში ეგზემენის დასაქვრად გამოცხადდა 64 მოწაფე. ამათში ეგზემენი დაიჭირა 39. დანარჩენს უარი გამოეცხადა ზოგს წლოვანების მიზეზით და ზოგმა შესაფერი ეგზემენი ვერ დაიჭირა. მისაღები მოწაფეებს გამოცდა გათავებული იყო, როცა უწმიდესი სინოდიდამ მოვიდა ცნობა, რომ პირველ კლასში შეიძლება 10 მოწაფე კიდევ მიიღოთ. ამის გამო ზოგიერთი მიუღებელი მოწაფეების მშობლებმა არა ერთ გზის სთხოვეს ტელეგრამით უწმიდესი სინოდის ობერ-პროკურორს, რომ მიეღოთ ისეთი მოწაფეები, რომელთაც გამოცდის დროს ორი მიიღეს, მაგრამ ამის პასუხად თითქმის ყოველთვის უარი მოსდიოდათ მთხოვნელებს. სამღვდლოების კრების თავმჯდომარემ კრების და თავის სახელით სთხოვა სინოდის ობერ-პროკურორს, რომ ამ შემთხვევაში სინოდს აღმოეჩინა თავაზიანობა დასავლეთის საქართველოს სამღვდლოებისათვის და მიეღოთ ამ ათ მოწაფეში ისეთები, რომელთაც გამოცდის დროს ორი მიიღეს. უწმიდესმა სინოდმა შეიწყნარა სამღვდლოების თხოვნა და მიღებულ იქნა კიდევ ათი მოწაფე.

* *

ქუთაისის სასულიერო ოთხ-კლასიანი სასწავლებლის ოლქის სამღვდლოების კრება დანიშნულია მომავალი ნოემბრის თვის 23, 24 და 25 რიცხვებისათვის.

* *

უწმიდესი სინოდის უქაზით ამ სამოსწავლო წლიდამ დასავლეთის საქართველოს ყველა ოთხ-კლასიანი სასწავლებლებში შემოღებულ იქნა ბერძნული ენა. წელს ბერძნული ენის სწავლება დაიწყო მხოლოდ კლასიდან. ბერძნული ენის მასწავლებლად ქუთაისის სასულიერო სასწავლებელში დანიშნულ იქნა ქართული ენის მასწავლებელი ნადეორნი სოვეტ.

ესტატე ბესარიონის ძე ლამაშიძე, რომელიც ამ ენას ასწავლიდა 1878 წლიდან 1884 წლამდე.

* *

უწმიდესი სინოდისაგან ქუთაისის სასულიერო სემინარიისათვის სახლის და სემინარიის ინსპექტორის სადგომის დასაქირავებლად დანიშნული იყო 1000 მანეთი. მაგრამ არქიერის გორაზე სემინარიის და ამ სემინარიის ინსპექტორის სადგომად დაქირავებულ იქნა სახლი 600 მანეთად.

* *

18 სექტემბერს, დღით კვირას, დანიშნული იყო აქტი ქუთაისში სასულიერო სემინარიის განხილვა გამო. ამ დღეს ქუთაისის სასულიერო სასწავლებლის ეკლესიაში მწირველი ბრძანებოდა ყოველდღე სამღვდლო გაბრიელი. აქვე დაეწყო ყოველდღე სამღვდლო გურია-სამეგრელოს ეპისკოპოსი და მრავალი საბატო პირნი. წირვის გათავების შემდეგ ყოველდღე სამღვდლო, სამღვდლოება და მრავალი საზოგადოება გაემგზავრენ ეკლესიის მახლობლად მდებარე ციხეში, სადაც მათ მეუფებას სურს სასულიერო სემინარიისათვის ახალი შენობის აგება. აქ მათმა მეუფებამ გადაიხადა სამადლობელი პარაკლისი სასულიერო სემინარიის დაარებისაგან. პარაკლისის გათავების შემდეგ ყოველდღე სამღვდლო გაბრიელმა განუმარტა დამსწრე საზოგადოებას ხსენებული ციხის მნიშვნელობა. აქო, ბრძანა ყოველდღე სამღვდლო, ჩვენ წინაპარნი სისხლს ანთხედენ სარწმუნოებისათვის და შეუპოვრად ებრძოდნენ ქრისტიანობის დაუძინებელს მტრებს მოსლემანთ და სპარსელებს. დღეს იქით ამ ადგილზე აშენდება სასულიერო სემინარია, რომელიც თავის მოწაფეების მეტეხებით სულიერ განათლებას მოჰყვანს ხალხში. უკმდე მათმა მეუფებამ მიჰმართა მამაშვილური დარიკებით ახლად დაარსებული სემინარიის პირველ კლასში მიღებულ მოწაფეთ, რომელთაც გონიერული დარიკება მისცა. ბოლოს მათი მეუფება და შეკრებილი საზოგადოება გაემგზავრენ ქუთაისის სასულიერო ოთხ-კლასიანი სასწავლებლის შენობის ერთ დიდ გრცელ ზალაში, რომელიც მშვენიერად იყო მორთული სხვა-და-სხვა ყვავილებით. ზალაში პირველი ადგილი დამზადებული იყო ყოველდღე სამღვდლო იმერეთის ეპისკოპოსის გაბრიელის და გურია-სამეგრელოს ეპისკოპოსის გრიგორისათვის, როცა მათი მეუფებანი

შებრძანდენ ზალაში, სასწავლებლის მოწაფეთაგან შემდგარმა მგალობელთა გუნდმა ბ. კორნელი ლ. მალრადის ლოტბარობით იგალობა «დღეს მადლმა სულისა წმიდისაჲმან შეგვეკრიბა ჩვენ». ამის შემდეგ ავიდა კათედრაზე ახლად დაარსებული სემინარიის ინსპექტორი ბერ-მონაზონი მ. დიმიტრი და წიკითხა უქაზი უწმიდესი სინოდისა ქუთაისში სემინარიის დაარსების შესახებ. ამ უქაზში მოხსენებული იყო ყოველად სამღვდლო გაბრიელის შუამდგომლობა მისი მაღალ ყოველად უსამღვდლოესობის საქართველოს ექსარქონის ელადიმირს წინაშე, ქუთაისში სასულიერო სემინარიის დაარსების შესახებ. უქაზის წაკითხვის შემდეგ მგალობელთა იგალობეს სხვა-და-სხვა სასულიერო საგალობელნი. შემდეგ სემინარიის ინსპექტორმა მ. დიმიტრიმ წარმოსთქვა ფრცვლი სიტყვა სასულიერო სემინარიის მნიშვნელობაზე საზოგადოდ და კერძოდ დასავლეთის საქართველოს სამღვდლოების და საზოგადოებისათვის*). ამ სიტყვის გათავისუფლების შემდეგ მგალობელთა იგალობეს «ღმერთო ჰუარაედე მეფეს. აქტის დასრულების შემდეგ ყოველად სამღვდლო გაბრიელი და სხვა-და-სხვა უწყებათა წარწომადგენელნი გაემგზავრნენ მათი მეუფების სადგომში, სადაც მიპატივებულ პირთათვის საუზმე იყო გამარჯული. ნაშუადღევს ვ საათზე საუზმე გათავდა, სტუმრები გაწოტხობენ ყოველად სამღვდლო გაბრიელს და წავიდნენ.

სწავლა და მეცნიერება ქრისტიანობრივ სასწავლებელსა და კეთილ-ზნეობაზე.

სახალხო საკითხავი მოთხოვნა დაბადებიდან

(ბიბლიადან)

იასუბ მშვენაეა.

ძველ დროში, ორი ათასი წლის წინად ქრისტეს დაბადებამდე, აღმოსავლეთისაკენ, ქანანის ქვეყანაში, სცხოვრებდა ერთი კეთილ-მორწმუნე კაცი,

*) ამ სიტყვას ჩვენ შემდეგ ნომერში დაგვიჭადვთ.

რედ.

სახელად იაკობი, რომელსაც ჰყავდა თორმეტი შვილი. ყველა შვილებში მოხუცებულ მამას მომეტებულად უყვარდა იოსები, როგორც უნცროსი შვილი. ხშირად ელერსებოდა მასს და სხვა შვილებზე უკეთ აცემდა. ამის გამო ძმებმა იოსები შეიძულეს, აუგებდენ მას და ყოველ შემთხვევაში ცდილობდენ, როგორმე მ.მისათვის შეეძულებიათ იგი.

ერთხელ იოსებმა სიზმარი ნახა: ვითომ იგი და მისი ძმები მინდორში პურის ძნებს ჰკრავდნენ, იოსების ძნა სწორედ იდგა, ძმების ძნები გარს ეხეივნენ და თაყვანსა სცემდენ მასს. როდესაც იოსებმა ეს სიზმარი თავის ძმებს უამბო, იგინი კიდევ უფრო გაჯავრდნენ. ნუ თუ, ამბობდნენ იგინი, შენ ფიქრობ, რომ ოდესმე იმეფებ ჩვენზე, ანუ დაგვიმორჩილებ ჩვენ? ცოტა ხნის შემდეგ იოსებმა მეორე სიზმარიც ნახა: ვითომ მზე, მთვარე და თერთმეტი ეარსკვლავი თაყვანს სცემდნენ მასს. იოსებმა ეს სიზმარიც უამბო მამას და ძმებს. ეხლა აღარც მამას მოეწონა ეს სიზმარი და ჰკითხა იოსებს, თუ რას უნდა ნიშნავდეს ეს სიზმარი? ნუ თუ მე, დედა შენი და ყველა შენი ძმები ოდესმე თაყვანს უნდა გცემდეთ შენ? ამის შემდეგ ძმებმა უფრო შეიძულეს იოსები, მამამ კიდევაც დაუშალა იოსებს ამ სიზმრების გახსენება, თუმცა თერთმეტი იაკობს კი არ დაუნიწყინა ეს სიზმრები და ხშირად ფიქრობდა, თუ რას მოასწავებდა იგი.

იაკობი თავის ოჯახით, როგორც მაშინდელ ხალხთა უმეტესი ნაწილი, შინაურ ცხოველების მოშენებას მისდევდა: იგინი სცხოვრებდნენ კარებში, ჰყავდათ ჯოგები შინაური ცხოველებისა და ერთი ადგილიდამეორეზედ გადადიოდნენ. ყველაზე მდიდარი ის იყო, ვისაც მომეტებული ჯოგი ჰყავდა. იაკობს ჰყავდა დიდი ჯოგი. თვითონ იგი ჩვეულებრივ ერთ ადგილზედ დიდხანს რჩებოდა ხოლმე; მაგრამ მისი უფროსი შვილები კი ძლიერ შორს წავიდოდნენ ხოლმე თავიანთი ჯოგით და ეძებდნენ უკეთეს საბალახოს. ერთხელ მოხუც მამას დიდ-ხანს არაერთი ცნობა არ მიუღია თავისი შვილების შესახებ, მამა შესწუხდა და უთხრა იოსებს, რომელიც სახლში იყო მამასთან: წადი, ამა და ამ ადგილას უნდა იყენენ შენი ძმები; გაიგე, ხომ კარგად არიან იგინი, შემდეგ დაბრუნდი და ყველაფერი მიაგებ. იოსებმა მიუგო: ესლავე წავალ და მაშინვე გაემგზავრა.

იოსები მივიდა დანიშნულ ადგილს, მაგრამ ძმები იქ აღარ დახვდნენ, ისინი სხვა მხარისაკენ გაზაფხურებულნი იყვნენ. იოსები გაჰყვა ძმების კვალს და მალე მიავლინა ისინი. ძმებმა შორიდგანვე დაინახეს მომავალი იოსები და ერთმანეთს უთხრეს: აი აგერ მოდის ჩვენი მესიზმრე, მოვკლათ იგი, მამას კი ეუთხრათ, ვითომ გარეულმა მხეცმა შესჭამა იგი მინდორში, მაშინ ენახათ როგორ ახდება მისი სიზმრები! მაგრამ ერთმა ძმამ, სახელად რუბიმმა სთქვა: არა, ნუ მოგვკლავთ ძმას, ნუ გავისერიოთ ხელს მის სისხლში, უკეთესია ჩავავლოთ იგი ერთ რომელიმე ჭაში, რომელიც ამ უდაბნოში ბევრია. რუბიმი ამას განგებ ამბობდა: იგი ფქრობდა შემდეგ ამოიყვანა ძმა ჭიღამ და მამასთან წაიყვანა. მიუხედავად თუ არა იოსები ძმებს, ისინი ეცნენ მას, გააძვირეს ფერადი ტანთსაცმელი და თვითონ ის კი ღრმა ჭაში ჩააგდეს. ჭაში ამ დროს წყალი არ იყო, იგი მთლად ამომშრალი იყო. ცოტა ხნის შემდეგ ძმები სადილად დასხდნენ. მათ უცებ შენიშნეს, რომ მათ მახლობლად მოდიან აქლემებით ისმაიტელი ვაჭრები, რომელთაც მიჰქონდათ სავაჭრო ეგვიპტეში, ამ დროს ერთმა ძმათაგანმა, სახელად იუდამ, სთქვა: რა სასარგებლოა ჩვენთვის მის სიკვდილი? ნუ გავიმეტებთ მას სასიკვდილოდ, რაც უნდა იყოს, იგი მაინც ჩვენი ძმა არის; უკეთესია ამ ვაჭრებს მივიყიდოთ იგი. ძმები დათანხმდნენ, ამოიყვანეს იოსები ჭიღამ, შეაჩერეს ვაჭრები და მიჰყიდეს მათ იოსები ოც ვერცხლად. ამ დროს რუბიმი იქ არ ყოფილა. ის დროებით სხვაგან წასულიყო, როცა მობრუნდა და გაიგო, რომ იოსები ძმებს გაუყიდნიათ, მან დაიწყო ტირილი და ძმებს ესაყვედურებოდა, მაგრამ ამით რაღას მოეხმარებოდა; ეხლა უნდა ეზრუნათ მოხუც მამაზე, როგორ უნდა გავემქლავნებიათ მისთვის მისი საყვარელი შვილის დაღუბვა. იაკობის მოსატყუებლად შეიღებმა აიღეს იოსების ტანისამოსი, ამოსვარეს იგი თიქნის სისხლში, შემდეგ მიუტანეს მამას და უთხრეს: აი ეს ტანისამოსი ჩვენ უდაბნოში ვიპოვეთ, იოსების ხომ არ უნდა იყოს? იაკობმა მაშინვე იცნო თავისი საყვარელი შვილია ტანისამოსი, დაიწყო მწარედ ტირილი, შამოიხია ტანისამოსი და სთქვა: დიანს! სწორეთ იოსებისაა ეს ტანისამოსი, სჩანს, ველოურ მხეცს დაუგლეჯია იგი. მტრულ იაკობს შამოიხიენენ ვაჭრები, ქალები და ყველა შინაყმები და ცდილობდნენ რითიმე ენუგეშებინათ იგი; მაგრამ სულ უბრალოდა. იაკობი არ ნუგეშობდა და დიდხანს სტიროდა თავის საყვარელ შვილს.

ისმაიტელებმა მიიყვანეს იოსები ეგვიპტეში და იქ მიჰყიდეს ეგვიპტის მეფის ფარაონის ერთს კარის კაცს პოტიფარს. იოსების მისვლის შემდეგ ღმერთმა აკურთხა პოტიფარის სახლი, პოტიფარმა მალე შეიყვარა იოსები და მისცა სამართავად მთელი თავისი ოჯახი, მთელი ქონება და სრულიად დაენდო მას. იოსები იყო ახალ გაზდა, კარგი მოყვანილი ტანისა და ლამაზი სახის კაცი. პოტიფარის ცოლმა მოაქცია მას ყურადღება, შეიყვარა იგი და ძლიერ დაჰყვებოდა სიხარულით, რომ სამაგიერო სიყვარული გამოეკვადებინა. იოსები ყოველთვის ერიდებოდა მის აღსრულად და ხშირად უბასუბდა: როგორ შემოძლია ეგვიპტეში მოქმედება? შენმა ქვარმა, ჩემმა უფალმა დამაყენა მე ოჯახში ყველაზედ უფროსად და ჩამაბარა მე მთელი ოჯახობა, თავისი მეუღლის გარდა; თუ შენ დაგიჯერებ და მას მოვატყუებ, ეს დიდი ცოდვა იქნება ღმერთის წინაშე. ეგვიპტეშია ქალმა გადასწყვიტა სამაგიერო გადაეხადნა იოსებისათვის, მას უნდა და ცილი დაეწამებია იოსებისათვის ქმრის წინაშე. იმან მიიღო შეურაცხყოფილს სახე და შესჩივლა პოტიფარს, რომ იოსებს უნდა და ჩემი შეცდენა და ძალით ცოდვაში ჩავდებ. გაიგონა თუ არა ეს პოტიფარმა, ძლიერ განრისხდა და მაშინვე უბრძანა ჩაეგდოთ იოსები ბნელ სატუ ალაში, სადაც იმყოფებოდნენ მეფის წინაშე დამნაშავენი.

უფალმა ღმერთმა არ დასტოვა უნუგეშოდ იოსები საპყრობილეში. საპყრობილის ყარაულების უფროსმა შეიყვარა იოსები და მიანდო მას ტუსალებისა და საპყრობილის თვალ-ყურის გდება. ამ დროსვე საპყრობილეში დაპატიმრეს მეფის ორი მოსამსახურე: მეპურე და მეღვინე. მათ მეფე განრისხებოდა და ებრძანებინა ჩაეგდოთ იგინი სატუსალოში; საპყრობილის უფროსმა კი იგინი იოსებს მიაბარა. ერთხელ დილით შევიდა მათთან იოსები და ძლიერ შეწუხებულნი ნახა ისინი. რა არის მიზეზი თქვენი ღმერთის მწუხარებისა? ჰკითხა მათ იოსებმა. ჩვენ ენახეთ სიზმრები, მოუგეს მეღვინემ და მეპურემ, მაგრამ არა გყავს აქ იმისთანა კაცი, რომელსაც შეეძლო ამ სიზმრების ახანა. სიზმრები ღმერთსაგანაც იქმნებიან? მითხარით თქვენ სიზმრები, უთხრა მათ იოსებმა. მეღვინემ დაიწყო მე ენახე სიზმარში ვაზი, რომელსაც სამი ღერწი ება. ვაზი გაიხარდა, გამოიღო ნაყოფი და დამწიფდა. ხელში მეჭირა მეფის თასი, ავიღე ყურძნის მტვერები-

ჩაეწურე თასში და მივართვი ფაროანს. აი შენი სიზრმის მნიშვნელობა, მიუგო იოსებმა: სამი დღის შემდეგ, მეფე მოგოგონებს შენ და ხელ-ახლად მოგცემს შენ მელენობას: შენ უწინდებულად მხართმევე მეფეს ლეინიან თასს; მაგრამ გახსოვდეს, როცა შენი სიზმარი ახდება და მეფე თავის მოწყალებას ხელ-ახლად მოგანიჭებს, ნუ დაგავიწყდები მე; შეაბრალებ ჩემი თავი მეფეს და ეცადე გამომიყვანო მე აქედამ, რადგანაც მე სრულიად უმართლოდ ვიტანჯები აქ. ამის შემდეგ უამბო თავისი სიზმარი მეპურემ: მე მეზმანა, ვითომც თავზე მედგა სამი ჰურიანი კალათი. ფრინველები მოფრინდნენ და ჰკენკედნენ ჰურსა. იოსებმა უთხრა მეპურეს: აი რას ნიშნავს შენი სიზმარი: სამი კალათი — ეს სამი დღეა, სამი დღის შემდეგ შენ ჩამოგკიდებენ ხეზედ, ფრინველები მოფრინდებიან და დაუწყებენ შენ გვამს კენკას. როგორც სთქვა იოსებმა, ისე ასრულდა. სამი დღის შემდეგ ხელმწიფის სასახლეში დიდი ღონი ქონდათ მეფის დაბადების დღესასწაულობისა გამო. ამ დღეს ფაროანმა მოიგონა თავისი უწინდელი მოსამსახურენი. მელენე შეწყნარებულ იქმნა და ხელ-ახლად მიანიჭეს მას უწინდელი მისი თანამდებობა. მეპურე კი ხეზე ჩამოახრჩვეს.

(შემდეგი იქნება).

რედაქციის ზასუსნი.

- ბ უ რ ი ა ს. მხანლების ნათესაობის შესახებ კიოხვის განმარტება წაიკითხეთ ჩვენგან შედგენილ წიგნში, რომელიც ყველა ეკლესიებს დაერიგა 1876 წელს.
- ტ. სენაკელს. თქვენგან მოცემულ კითხვების განმარტებას მონახავთ ჩვენგან შედგენილ შემოსენებულ წიგნშივე.
- მთ. გ. მეჭს. თუ კონდაკში სწერია, რომ მღვდელს არ შეუძლია სთქვას „მშვიდობა ყოველთა“, როდესაც მღვდელ-მოაგარი ბრძანდება ეკლესიაში, ნუ იტყვიან, და თუ არ სწერია, საიღამ მოიგონეს ეს და ან რაზედ არის დაფუძნებული?..

მ რ ა ვ ა ლ თ ა. პირველ შემთხვევაში შეგიძლიათ გამოიწეროთ ორმოცამდის სხვა-და-სხვა იაფ ფასიანი ხატები. ამას ბევრი ხარჯი არ მოუნდება და შემდეგ გაუიღვინა შეიძლება დაბარება მეორეთ. წინააღმდეგ შემთხვევაში ძნელი და შეუძლებელია ყველას ნისიად გაუგზავნოთ და ისიც ჩვენის ხარჯით!

რედაქტორი.

შეწირულებანი.

მ. რედაქტორო!

უმარხილესად გთხოვთ თქვენი პატრიარქატულ გაზეთის «მწეუმის» საშუალებით უგულთადაცა მადლობა გამოუცხადოთ ჩემს მრეკლთაგანს ქ. ქუთაისის მოკაჭრეს აზნაურს ფანაოზ ბენუს იგივე ბუქანის ძეს გაზუნას, რომელმანც შემოსწირა წმინტებულს ჩემდამო ხანძა შაურა-კარის წმიდის გიორგის ეკლესიას წმიდა გიორგის ერთი ბრძანის ხატი, დიკბული შვიდი მანეთისა, ორა დიდა სასანთლე, დიკბული ოც-და-სუთი მანეთისა, მაცხაკის ერთი ხატი, დიკბული ხუთი მანეთისა, ერთი წმიდა ილიას ხატი, დიკბული ათი მანეთისა, სულ ნივთები, დიკბული ორმოცდა შვიდი მანეთისა.

მღვ. ბესარიონ გაბუნია.

მ. რედაქტორო!

უმარხილესად გთხოვთ თქვენი პატრიარქატულ გაზეთ „მწეუმის“ საშუალებით უგულთადაცა მადლობა გამოუცხადოთ სუსუმის ეპარქიის აბუაყის სოფლის მღვდელს იოანე ბერულავას, რომელმანც 27 ამ აგვისტოს ინახულა წმინტებული ჩემდამო სამრეკლო სკოლა, მისცა შეგიარდებს მამა-შვილურა დარბევა და სკოლას შესწირა ხუთი მანეთი ფული.

მღვ. დიმიტრი ბერულავა.